

EINDEVALUATIE PLAN VAN AANPAK AKKER- EN WEIDEVOGELS IN DRENTHE 2017 – 2019

ROEG is in Alteveer (Hoogeveen).
10 april · 🌐

👍 Pagina leuk vinden

Met een brok in de keel vanuit de tractor opnames maken: maar liefst 50 kievitsnesten.
Een record! 📢

Tekst en vormgeving

Ermberaad

Verantwoording fotomateriaal

- De foto's van akker- en weidevogels in dit rapport zijn veelal overgenomen van het IVN dat voor de provincie in het kader van dit Plan van Aanpak een lespakket over akker- en weidevogels ontwikkelde. Die foto's zijn van Geert de Vries.

Over de andere foto's:

De foto's van de werkzaamheden in het kader van het Plan van Aanpak in het veld zijn gemaakt door de maatregelenmakelaar (zie ook '2. Essentie van het Plan van Aanpak') van AND en LBD, met uitzondering van:

- Een foto op het voorblad ('wulp in beker') is afkomstig uit het wulpenonderzoek (2019) van Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum akkervogels.
- De foto 'Vrijwilligers controleren de gebieden waar boeren de grond gaan bewerken op nesten' uit '8. Evaluatie – wat kan beter' is een 'toevalstreffer' van een wildcamera die voor monitoringdoeleinden in het veld was geplaatst.
- De vogelillustraties onderaan '9. Vervolg' zijn van Vogelbescherming Nederland.

Inhoud

ONZE BEVINDINGEN EN AANBEVELINGEN SAMENGEVAT	3
VOORWOORD	5
1. INLEIDING	7
2. ESSENTIE VAN HET PLAN VAN AANPAK	9
3. MIDDELEN PLAN VAN AANPAK	11
4. WERKWIJZE EINDEVALUATIE	13
5. TRENDS VOOR AKKER- EN WEIDEVOGELS IN DRENTHE	15
6. EVALUATIE – TROTS	25
7. EVALUATIE – TERUGKERENDE DISCUSSIEPUNTEN	27
8. EVALUATIE – WAT KAN BETER?	29
9. VERVOLG	33
BRONMATERIAAL	35

ONZE BEVINDINGEN EN AANBEVELINGEN SAMENGEVAT

In deze eindevaluatie trekt het Ermberaad de volgende bevindingen en conclusies over uitvoering van het 'Plan van Aanpak 2017-2019 - Samen groeien naar een totaal aanpak' (verder: PvA):

- ✓ Partijen willen door op de ingeslagen weg van samenwerking met elkaar en met de provincie voor bescherming van boerenlandvogels in Drenthe en baseren deze samenwerking op biotoopverbetering en predatiebeheer (waaronder bejaging van de vos).

Monitoringgegevens

- ✓ De looptijd van het PvA is te kort. Er liggen onvoldoende gegevens om 'harde' uitspraken te doen over de meerwaarde van het PvA aan een 'gezonde' akker- en weidevogelpopulatie in Drenthe.
- ✓ Op hoofdlijnen lijkt de trend voor akkervogels in Drenthe gedurende de looptijd van het PvA positief, terwijl de trend voor weidevogels sterk wisselt per soort.
- ✓ De berekeningen laten, met de nodige slagen om de arm, zien dat het beheer vanuit het PvA inderdaad lijkt bij te dragen aan het broedsucces.
- ✓ De omvang van het PvA was te kleinschalig om een wezenlijke bijdrage aan de populatieontwikkeling van akker- en weidevogels te hebben.
- ✓ Het aantal deelnemende vrijwilligers, grondeigenaren en boeren neemt toe en draagt wezenlijk bij aan het behalen van de doelen van het PvA.

Aanbevelingen

- ✓ Partijen hebben als ambitie om voor boerenlandvogels het verschil te maken en stellen daarom voor om de inspanningen voor de vogels structureel te maken en te intensiveren waarbij geprioriteerd wordt op kansrijke gebieden en doelsoorten.
- ✓ Partijen geven aan dat ze hun samenwerking en de samenwerking in de kansrijke gebieden verder willen verbeteren om tot goede resultaten te komen.
- ✓ Partijen willen de monitoring rondom biotoopverbetering en predatiebeheer verder professionaliseren. Het beschikbare budget is daarbij leidend.
- ✓ Partijen willen een duidelijker beschrijving van rol en positie van het Ermberaad.
- ✓ Partijen willen met de aanbevelingen in deze eindevaluatie en de nog te ontvangen verdiepende analyse van bureau Altenburg & Wymenga werken aan een nieuw Uitvoeringsplan akker- en weidevogels Drenthe. Dit uitvoeringsplan moet medio 2020 gereed zijn, zodat het kan worden voorgelegd aan het college van Gedeputeerde Staten en het seizoen 2021 in de nieuwe opzet kan starten.
- ✓ Partijen werken in 2020 aan akker- en weidevogelbescherming conform het huidige PvA.

VOORWOORD

Drie broedseizoenen geleden ging een bijzonder project van start, dat gericht was op de verbetering van de overlevingskansen van akker- en weidevogels in Drenthe. De betrokken partijen, die in het verleden niet altijd als vanzelfsprekend samenwerkten, beloofden elkaar om dit in specifiek daarvoor aangewezen kansrijke gebieden wél te gaan doen. Het Plan van Aanpak akker- en weidevogels hanteerden ze daarbij als leidraad.

Voor u ligt de evaluatie van deze samenwerking.

Als onafhankelijke voorzitter mocht ik de bijeenkomsten van deze partijen in goede banen proberen te leiden. Terugkijkend kan ik stellen dat de bijeenkomsten van het Ermberaad door alle betrokken partijen altijd goed werden bezocht. In alle openheid werd er intensief deelgenomen aan de soms heftige discussies en heb ik het onderling begrip zien groeien. In de bijeenkomsten bleek ook dat het geen sinecure was om altijd tot overeenstemming te komen en werkbare afspraken te maken over de acties die voorzien waren. Maar men kan ook terecht enthousiast zijn over de vele zaken die goed gingen. De winst van de pilot is dat de deelnemers zich daarvan bewust zijn.

Het is verheugend dat de deelnemende partijen uitspreken dat er veel goed gegaan is en dat het onverstandig zou zijn om het bij deze betrekkelijk korte pilot te laten. Men wil verder, men ziet kansen om deze samenwerking te verbeteren en voort te zetten. Ook uit het veld komen na drie jaar enthousiaste geluiden van de deelnemers die op hun land maatregelen hebben kunnen nemen en trots zijn op de broedsuccessen op hun land. Geconstateerd is dat er meer potentiële deelnemers in het veld zijn die mee willen doen.

Ondanks het feit dat we nog maar drie broedseizoenen aan uitvoering van het Plan van Aanpak werken en het om relatief kleine gebieden gaat, kan voorzichtig gesteld worden dat de inzet leidt tot positieve resultaten voor de boerenlandvogels.

Beheer gericht op boerenlandvogels heeft zin.

Tot slot wil ik wijzen op de vele boeren, grondeigenaren en vrijwilligers, die niet aan het vergaercircuit deelnamen, maar wel in het veld met liefde voor de vogels aan het werk zijn geweest. Zonder hen was er niet zo veel bereikt.

Als onderdeel van deze eindevaluatie zijn aanbevelingen opgenomen om nieuwe stappen te zetten. Ik hoop dat het Ermberaad de kans krijgt het werk voort te zetten en dat over enkele jaren zichtbaar is dat de akker- en weidevogels ervan hebben geprofiteerd.

*Peter Bennema,
voorzitter van het Ermberaad
14 november 2019*

1. INLEIDING

Kievit

*Eén
keer klapte
je in je handen
en prompt applaudisseerde
de pas geploegde akker daar zich
de lucht in, aanzwellend tot een zwart-
witte wolk kieviten die onder het grofkorrelig
portret van hun vertrek het groene land
teruggaven.
Harmen Wind¹*

Drie jaar lang hebben, wij, de partijen uit het Ermberaad, samengewerkt aan bescherming van akker- en weidevogels ('boerenlandvogels') op basis van het rapport Akker- en weidevogels in Drenthe, Plan van Aanpak 2017-2019 - Samen groeien naar een totaal aanpak (verder: PvA). Het maaien werd door boeren uitgesteld om nesten en jongen veilig te houden, struweel aangeplant, een keverbank aangelegd en plasdras locaties gerealiseerd. Boeren, grondeigenaren en vrijwilligers hielpen mee om nesten te beschermen. We werven nieuwe vrijwilligers.

Ze legden vossenrasters aan om nesten tegen predatie te beschermen en hielpen mee om de vogels te tellen. Vossen in de kansrijke gebieden werden bejaagd met de lichtbak. Wintervoedselveldjes werden ingericht. We werkten ook samen aan kennisverbetering. Zo ontwikkelde IVN een lespakket voor scholen over akker- en weidevogels en konden kinderen mee naar een plasdraslocatie om met eigen ogen te zien hoe mooi een vogelrijk landelijk gebied is.

We organiseerden bijeenkomsten voor vrijwilligers en bestuurders. De voortgang van het PvA volgden we nauwgezet. De vogels en hun nesten werden geteld en het aantal geschoten vossen bijgehouden. Parallel aan uitvoering van het PvA vonden initiatieven plaats die bijdragen aan akker- en weidevogelbescherming. Soms konden we daar bij aanhaken. Vanuit Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels vond wetenschappelijk onderzoek plaats naar het vliegvlug raken van wulpen; er vonden activiteiten plaats in 'het jaar van de kievit' (2016) en 'het jaar van de wulp' (2019).

We vergaderden met enige regelmaat, want de partijen die elkaar vonden in het uitvoeren van de maatregelen benoemd in het PvA wilden naar elkaar toegroeien. 'Samen groeien naar een totaalaanpak', zoals de ondertitel van het PvA het stelt.

¹ Harmen Wind (Leeuwarden, 1945-2010) groeide op tussen de weidevogels. Areopagus vroeg hem voor Ilpendam gedichten te schrijven over weidevogels. Die gedichten, zoals deze over de kievit, hangen her en der aan buitenmuren in Ilpendam.

Kortom, er is in de periode van uitvoering van het PvA een hoop gerealiseerd. Maar in hoeverre zijn de akker- en weidevogels er mee geholpen? En hoe verliep de samenwerking rondom de uitvoering van het PvA? In deze eindevaluatie staan we stil bij de lessen van drie jaar Drentse akker- en weidevogelbescherming. Alvorens daaraan toe te komen, zetten we eerst de kern van het uitgevoerde PvA neer.

Deze eindevaluatie is opgesteld in overeenstemming met de volgende organisaties: Agrarische Natuur Drenthe (AND), Drents Particulier Grondbezit (DPG), Stichting Het Drentse Landschap (HDL), Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid (IVN), Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV), Landschapsbeheer Drenthe (LBD), LTO Noord, Natuurmonumenten (NM), Staatsbosbeheer (SBB), Vereniging Drentse Boermarken, Vrijwillige weidevogelgroepen, Werkgroep Avifauna Drenthe (WAD), Grauwe kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels (KCA), provincie Drenthe, de Wildbeheereenheden (WBE's) en Sovon Vogelonderzoek.

2. ESSENTIE VAN HET PLAN VAN AANPAK

Voordat wij ingaan op de wijze van eindevaluatie en de aanbevelingen, belichten wij de essentie van het PvA. Dat helpt om dit rapport te kunnen plaatsen. Nadat op 15 juni 2016 tijdens een symposium in Erm de aanwezige partijen unaniem een aantal resoluties over akker- en weidevogels aannamen, is in allerijl gewerkt aan het opstellen van het PvA om het veldseizoen 2017 niet verloren te laten gaan. Alle partijen wilden zo snel mogelijk werk maken van bescherming van boerenlandvogels. Het is gelukt. Maar zo'n 'stoom en kokend water proces' heeft wel tot gevolg gehad dat een aantal aspecten niet uitgewerkt kon worden. Besloten werd tot een 'pilot' voor drie jaren. We wilden daarbij werkende weg leren. Het heeft eraan bijgedragen dat enkele partijen op een aantal punten voorbehouden maakten die als 'addenda' in het PvA zijn gevoegd. Dat verklaart mede de ondertitel van het PvA 'Samen groeien naar een totaal aanpak'. Het is uit dit oogpunt niet verrassend en juist positief dat de eindevaluatie veel voorstellen voor verbetering van de aanpak heeft opgeleverd.

In de kern draait het PvA om:

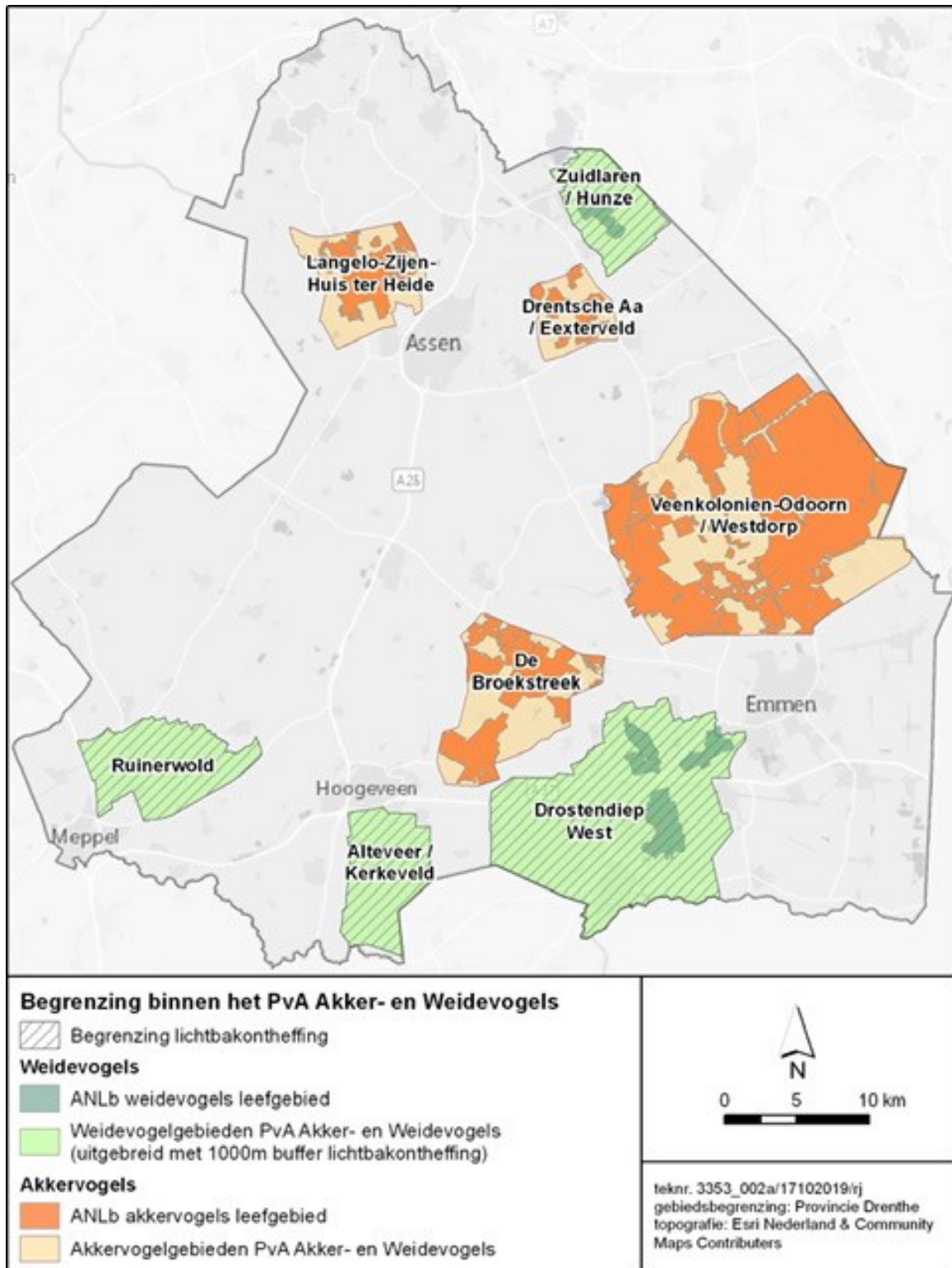
1. verbetering van de leefomgeving voor akker- en weidevogels
2. aanpak van predatie
3. samenwerking (in het Ermberaad en in de gebieden)
4. monitoring

Bij de samenwerking in de gebieden staat de 'maatregelenmakelaar' centraal. AND (akkervogels) en LBD (weidevogels) vullen deze rol in. De maatregelenmakelaar is vooral actief in de zogenaamde 'kansrijke gebieden' voor akker- en weidevogels (zie ook het kaartje op de volgende pagina). Dit zijn de gebieden die volgens het PvA de beste kansen bieden voor herstel van een gezonde akker- en weidevogelpopulatie in Drenthe. De meeste van deze gebieden, waaronder alle akkervogelgebieden, zijn begrensd als leefgebied voor het Subsiestelsel Natuur- en Landschap (verder: ANLb). In de kansrijke gebieden heeft de maatregelenmakelaar als taak om met beheerders en eigenaren een maatregelenpakket op te stellen. Het gaat om maatregelen gericht op biotoopverbetering en maatregelen gericht op adequaat beheer. Daarbij wordt aangesloten bij bestaande werkwijzen van partijen.

De aanpak wordt in een aantal gebieden gecombineerd met gebieden waar een 'praktijkaanpak predatiebeheer' is gestart. In het kader van het PvA heeft de provincie gedurende drie jaar een ontheffing verleend voor het met lichtbakken bejagen van vossen binnen de kansrijke gebieden (dit vindt u eveneens weergegeven op de kaart op de volgende pagina). De maatregelenmakelaar vroeg deze aan. Door op deze manier te werken en vervolgens de effecten goed te volgen, ontstaat meer inzicht in de effectiviteit van predatiebeheer en is er meer uitwisseling tussen de partners in het landelijk gebied.

Het Ermberaad is het gemeenschappelijke platform van de bij het PvA betrokken partijen waarin afspraken over de uitvoering en voortgang van het PvA worden gemaakt. Een onafhankelijke voorzitter, de heer Bennema, leidt de bijeenkomsten.

Voor de monitoring is bij de uitvoering van het PvA een beroep gedaan op de maatregelenmakelaar, die daarbij deels gebruik maakte van de inzet van vrijwilligers. Voor een ander deel kon vertrouwd worden op professionele monitoringnetwerken.

Kaart met begrenzingen binnen het PvA.

3. MIDDELEN PLAN VAN AANPAK

Budget PvA

Voor uitvoering van alle werkzaamheden heeft de provincie in 2017 een budget van € 220.000,= beschikbaar gesteld voor de periode tot en met 2019. Dit bedrag is inclusief de middelen voor de flexibele pot van € 50.000,= per jaar en inclusief het lesprogramma van IVN.

Binnen de provinciale organisatie kon de benodigde formatie van 0,4 fte voor uitvoering van het PvA niet worden gevonden. Deze formatie is berekend op € 42.000,= per jaar en dat bedrag is voor de periode van drie jaar aan de inzet van de maatregelenmakelaar toegevoegd.

In totaal bedraagt het beschikbare budget voor uitvoering van het PvA € 346.000,=. De verdeling van het budget is bij aanvang van het PvA als volgt geraamd:

	<i>uitgangspunten resolutie</i>	<i>activiteit</i>	<i>trekker</i>	<i>kosten /financiering</i>	<i>prioriteit</i>
4	Samenwerking	4.1 Erm beraad	Provincie	€ 2.500,= per jaar Uren partijen	2017
		4.2.Gebiedsgerichte aanpak akker- en weidevogels	Provincie	0,2 FTE	2017
		4.3 Vrijwilligers en terreinbeheerders	TBO's	Reguliere uren	2017
		4.4 Veldbezoeken	Ermberaad	Reguliere uren	2017
5	Predatie	5.1 Praktijkaanpak in vier gebieden	Provincie	0,1 FTE/ € 20.000,= (eenmalig)	2017
		5.2 Praktische handvatten	LBD, ANV		2017
		5.3 Wrap-up onderzoek	Provincie	PM	2018
6	Ruimte in regelgeving	6.1 Flexibele pot	LBD en ANV	€ 50.000,= per jaar	2017
		6.2 Innovatie	Provincie	Projectgewijs	2017
		6.3 Ontheffingen Wet natuurbescherming	Provincie	Reguliere uren	2017
7	Beleidsmatige verankering	7.1 Beleid provincie	Provincie	Reguliere uren	2018
		7.2 Toekomstgerichte landbouw	Provincie	Bestaande regelingen innovatie/structuurverbetering	2017
8	Educatie en draagvlak	8.1 Lectoraat Akker- en weidevogel bij Van Hall Instituut	Provincie	PM	2018
		8.2 Werving van vrijwilligers in kansrijke gebieden	LBD	€ 5.000,= (eenmalig)	2018
		8.3 Lesprogramma boerenlandvogels basisonderwijs	IVN	€ 25.000,= en € 20.000,= materiaal, (eenmalige cofinanciering 50%)	2017
		8.4 Draagvlak en communicatie	Ermberaad	€ 5.000,= per jaar	2017
9	Monitoring	9.1 Monitoring	Provincie	0,1 FTE	2017

Kostenoverzicht zoals opgenomen in het PvA (als bijlage 1).

Besteding middelen

De werkzaamheden van de maatregelenmakelaar zijn jaarlijks uit het budget gesubsidieerd. De flexibele pot die werd ingezet voor het realiseren van extra biotoopmaatregelen, met name in gebieden waar geen beroep kon worden gedaan op het ANLb, is eveneens uit het budget bekostigd.

Het was de bedoeling om de flexibele pot door externe partijen verder te laten vullen. Enkele overheden (provincie, gemeenten en waterschap) hebben een bijdrage geleverd. AND heeft eigen middelen beschikbaar gesteld voor monitoring (2018 en 2019) en t.b.v. nestkasten voor ringmussen i.s.m. Boermarken Oosteinde van Norg, Eext en ANV De Broekstreek. De flexibele pot is voor 5% besteed aan maatregelen voor akkervogels (struweel). Ook vanuit LBD zijn eigen uren in het PvA gestoken, o.a. voor monitoring (tellingen) en coördinatie in het veld.

Aanvullend bestede middelen

- Monitoring is begroot als onderdeel van de werkzaamheden van de maatregelenmakelaar. Dit was niet haalbaar. De provincie heeft over 2018 en 2019 extra middelen van in totaal € 36.000,= ingezet.
- Het wrap-up onderzoek betrof in de begroting van het PvA een 'PM post'. Voor het opstellen ervan zijn middelen beschikbaar gesteld. Het betreft € 12.000,=.
- De kosten voor het opstellen van een eindevaluatie zijn in het budget voor het PvA niet meegenomen. Deze kosten bedragen € 50.000,=.
- Wulpenonderzoek. Dit onderzoek naar kuikenoverleving bij wulpen kostte € 5.000,= (de kosten konden worden gedrukt door inzet van een stagiair).

Deze extra middelen zijn vanuit het programma Natuurlijk Platteland bekostigd.

In totaal is € 449.000,= aan provinciale middelen aan uitvoering van het PvA besteed. In de jaarlijkse Voortgangsrapportages van het PvA zijn de bestedingen verantwoord.

4. WERKWIJZE EINDEVALUATIE

De eindevaluatie van het PvA is uitgevoerd met inzet van twee externe partijen:

1. Adviesbureau Anantis
(Martha Buitenkamp) voor evaluatie van de samenwerking;
2. Bureau Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
(Ronald de Jong en Ernst Oosterveld) voor evaluatie van de monitoring.

Bureau Anantis heeft de werkzaamheden uitgevoerd door aan de hand van een vragenlijst gesprekken met de partijen uit het Ermberaad te voeren. De interviews zijn gericht op de drie doelen uit het PvA:

- activiteiten die bijdragen aan het herstel van de akker- en weidevogelpopulaties in Drenthe;
- gebiedsgerichte aanpak waardoor meer inzicht in de effectiviteit van maatregelen ontstaat;
- verbeteren van de samenwerking en onderlinge verstandhouding.

Martha Buitenkamp gaf een presentatie van haar bevindingen in het Ermberaad van 3 oktober 2019.

Bureau Altenburg & Wymenga richtte zich bij haar evaluatie van de monitoringresultaten op:

- effectvergelijking tussen onderzoeksgebieden;
- deelname / inzet;
- biotoop/gebiedskwaliteit;
- vogels (weide- en akker);
- predatoren (resultaten cameravallen, beheerde vossen).

Het betrof zowel een evaluatie van de beschikbaarheid, volledigheid en kwaliteit van de ingewonnen gegevens zelf, als een analyse van de resultaten van het PvA akker- en weidevogels. De analyse is in twee fasen opgedeeld:

- A. Evaluatie beschikbaarheid, kwaliteit en doeltreffendheid van monitoringsgegevens;
- B. Evaluatie resultaten aanpak akker- en weidevogels;
 - B1. Evaluatie trends op hoofdlijnen;
 - B2. Gebiedsevaluatie aanpak Akker- en Weidevogels.

Medewerker Ronald de Jong lichtte de werkwijze van het bureau toe in het Ermberaad van 3 oktober 2019. De bevindingen op hoofdlijnen van het bureau werden door Ernst Oosterveld gepresenteerd in het Ermberaad van 5 november 2019. Fase B2 is ten tijde van het vaststellen van de eindevaluatie nog niet gereed, maar wordt betrokken bij uitwerking van de aanbevelingen uit de eindrapportage.

Tot slot zijn bij de totstandkoming van de eindevaluatie gebruik gemaakt vanuit de gegevens van het Meetnet Agrarische Soorten en van de voortgangsrapportages over het PvA van de jaren 2017, 2018 en 2019.

We hebben ervoor gekozen om ons in deze eindevaluatie te richten op het geven van concrete aanbevelingen. De belangrijkste conclusies en aanbevelingen vindt u steeds *cursief* weergegeven. De onderbouwing van de conclusies en aanbevelingen is te herleiden tot de onderliggende rapporten.

De eindevaluatie is opgesteld door medewerkers van de provincie Drenthe in nauw overleg met de voorzitter van het Ermberaad. Dit vloeit voort uit de regierol die de provincie binnen het PvA heeft ingenomen. De eindevaluatie is voorgelegd aan het Ermberaad en heeft consensus en breed draagvlak onder de deelnemende partijen.

5. TRENDS VOOR AKKER- EN WEIDVOGELS IN DRENTHE

Gedurende de looptijd van het PvA zijn gegevens bijgehouden over tal van aspecten van het boerenlandvogelbeheer. Vogels en nesten zijn bijvoorbeeld geteld en de aantallen geschoten vossen bijgehouden. Ook zijn algemene gegevens verzameld, zoals het aantal vrijwilligers die in de gebieden bijdroegen aan het PvA.

De centrale vragen aan het einde van het PvA voor de monitoring zijn:

1. Wat zijn de trends voor de ontwikkeling van akker- en weidevogels in Drenthe, en hoe verhouden die trends zich in de kansrijke gebieden tot de ontwikkeling van deze vogels elders in Drenthe?
2. Dan zijn er natuurlijk ook afgeleide vragen. Daar waar we verschillen constateren, willen we deze bijvoorbeeld zien te verklaren. Wat zijn succes- en faalfactoren? In hoeverre dragen b.v. biotoopverbetering en vossenafschot bij aan nestsucces en kuikenoverleving.

Bureau Altenburg & Wymenga heeft voor ons de volgende activiteiten uitgevoerd:

1. Voor alle acht gebieden (weide- en akkervogelgebieden) is in kaart gebracht wat daar in de jaren 2017 - 2019 aan beheer is uitgevoerd. Onder beheer verstaan we voor akker- of weidevogels relevant beheer uit het regulier ANLb, de Flexibele pot en het natuurbeheer uit het Provinciaal Natuurbeheerplan.
2. Voor de gebieden waar nestresultaten ('levert een ei een levend kuiken op') zijn gemonitord (4 weidevogelgebieden, 2 akkervogelgebieden), zijn deze resultaten voor de jaren 2017 - 2019 geanalyseerd in relatie tot aanwezig beheer (punt 1). Hiervoor zijn de resultaten van de nesten die op percelen liggen met beheer (ANLb + flexibele pot en reservaatbeheer (NBP) vergeleken met het nestsucces van nesten waar geen beheer is toegepast.
3. In de gebieden waar tellingen plaatsvonden zijn voor de relevante soorten de ontwikkelingen in aantallen in de jaren 2017 - 2019 geanalyseerd. Waar mogelijk is een relatie gelegd met het beheer (punt 1).

Bevindingen

Het bureau acht het monitoringprogramma van het PvA omvangrijk. In de opgeleverde gegevens van de tellingen en nestsucces ziet het bureau wel beperkingen. Daarbij is sprake van deels ontbrekende informatie, bijvoorbeeld van telrondes en van exacte locaties van predatiebeheer (en dan vooral rasters) of soms is een telmethode niet helemaal goed uitgevoerd. Dit bemoeilijkt soms de analyse. De looptijd van drie jaar is beperkend voor harde uitspraken over de impact van het PvA.

➔ *Het Ermberaad concludeert op basis van de presentatie van Altenburg & Wymenga in het Ermberaad van 5 november 2019 dat het over de kernvragen op het gebied van monitoring op dit moment nog slechts voorlopige en indicatieve uitspraken kan doen. Ook de looptijd van het PvA is beperkend voor het kunnen doen van harde uitspraken over de meerwaarde van het PvA.*

➔ *Het Ermberaad concludeert dat belangrijke verbeteringen in de monitoring mogelijk zijn. Altenburg & Wymenga heeft daarvoor aanbevelingen gedaan.*

Op dit moment kunnen indicatieve uitspraken worden gedaan over:

1. de ontwikkelingen in aantallen vogels;
2. het nestsucces bij verschillende vormen van beheer;
3. de ontwikkeling van de oppervlakte aan beheerde gronden.

Monitoringresultaten – Meetnet Agrarische Soorten

Behalve over de analyse van Altenburg & Wymenga beschikken we over gegevens vanuit het Meetnet Agrarische Soorten (verder: MAS). Sinds 2011 vindt in Drenthe beleidsmonitoring plaats gericht op akkervogels via het Meetnet Agrarische Soorten, kortweg: MAS. Via punttellingen worden gegevens verzameld over de verspreiding en aantallen akkervogels. Zo wordt inzicht verkregen in de kwaliteit van het agrarisch gebied als leefgebied voor broedvogels. Voor de eindevaluatie is gebruik gemaakt van zowel de professioneel verzamelde gegevens als gegevens van vrijwilligers. Eind 2019 vindt een verdiepingsslag plaats van de MAS-gegevens in samenhang met de verder verzamelde gegevens.

Akkervogelgebieden

De twaalf gekozen doelsoorten voor het leefgebied 'open akker' zijn: geelgors, gele kwikstaart, grasmus, graspieper, kievit, kneu, kwartel, patrijs, roodborsttapuit, scholekster, veldleeuwerik en wulp. De acht belangrijke doelsoorten voor 'open grasland' zijn: gele kwikstaart, graspieper, grutto, kievit, scholekster, tureluur, veldleeuwerik en wulp.

Aan deze doelsoorten heeft de provincie nog drie soorten toegevoegd omdat deze aanvullende informatie verschaffen over de kwaliteit van de leefgebieden. Het gaat om: blauwborst, fazant en het paapje. Het aantal doelsoorten komt hiermee op 20. In Drenthe zijn in de periode 2011-2019 in totaal 1.270 punten geteld op het voorkomen van vogels. De telpunten liggen verspreid over akkers met en zonder agrarisch natuurbeheer. Van de 20 doelsoorten scoren er 9 (45%) de hoogste dichtheid binnen dit leefgebied. Vier soorten hebben de hoogste dichtheid bij agrarisch natuurbeheer: bosrietzanger, grasmus, kwartel en patrijs. Aan de randen van agrarisch natuurbeheer scoren echte akkervogels als fazant, geelgors, gele kwikstaart en veldleeuwerik de hoogste dichtheden. Steltlopers als grutto en tureluur ontbreken en struweelzangers als kneu, paapje en roodborsttapuit hebben de laagste dichtheden. Ook wulpen houden zich verre van agrarisch natuurbeheer.

Het leefgebied 'open akker' laat voor veel van de doelsoorten hoge dichtheden zien. De kansrijke gebieden dragen bij aan deze doelsoorten. Agrarisch natuurbeheer zorgt voor hogere dichtheden, maar is niet voor alle soorten per se een voorwaarde.

Belangrijke vertegenwoordigers van akkers als veldleeuwerik, gele kwikstaart, geelgors en wulp scoren hogere dichtheden in gangbaar akkerbouwgebied.

Weidevogelgebieden

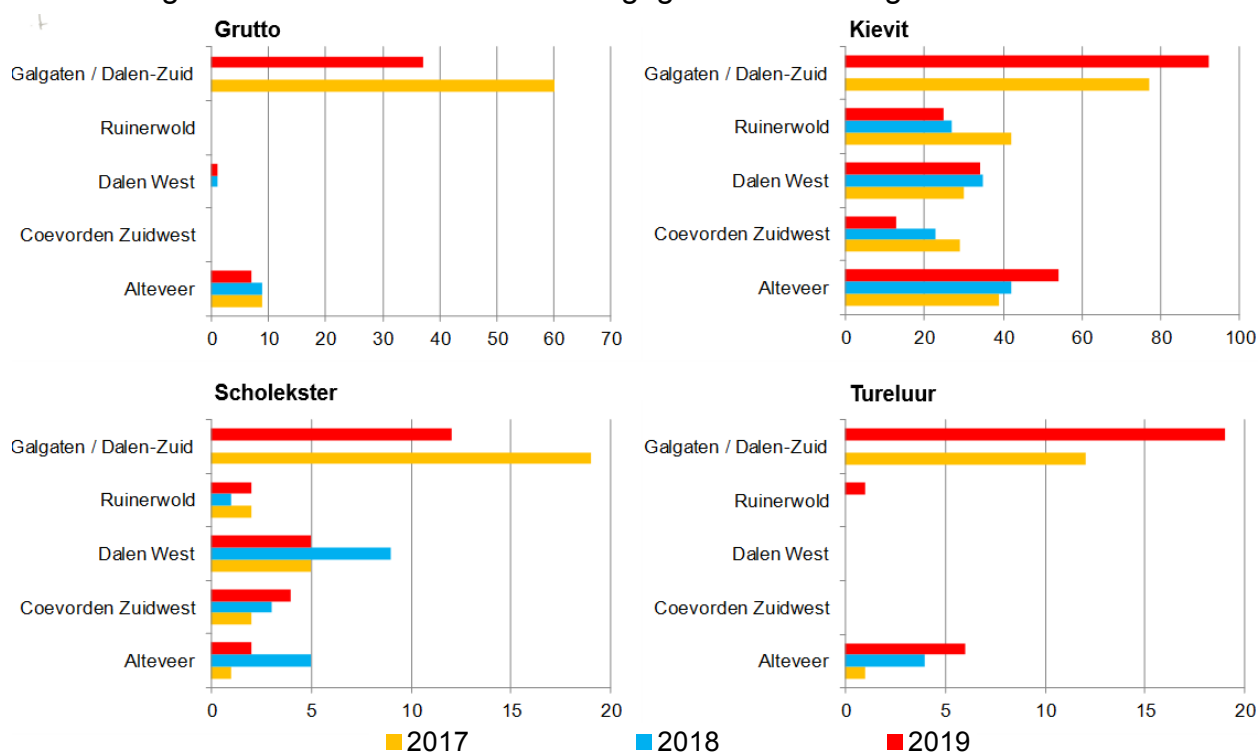
Speciaal voor het PvA wordt sinds 2017 ook binnen de vier kansrijke weidevogelgebieden geteld: Ruinerwold, Alteveer-Kerkenveld, Drostendiep en Hunzedal. Deze gebieden hebben gezamenlijk een oppervlakte van 17.000 ha. Er is geen verschil mogelijk tussen telpunten met weidevogelbeheer en gangbaar beheer. Toch zijn in drie jaar tijd voldoende gegevens verzameld om een kwaliteitsbeoordeling van de gebieden te kunnen geven.

Van de 20 doelsoorten scoren er vijf de hoogste dichtheid in de weidevogelgebieden. Dit zijn de klassieke weidevogelsoorten grutto, kievit, scholekster, tureluur en wulp. De gebiedskeuze representeert de betere gebieden in Drenthe met bovengemiddelde aantallen steltlopers. Soorten als boompieper, braamsluiper en geelgors zijn minder aanwezig in de overwegend open graslanden.

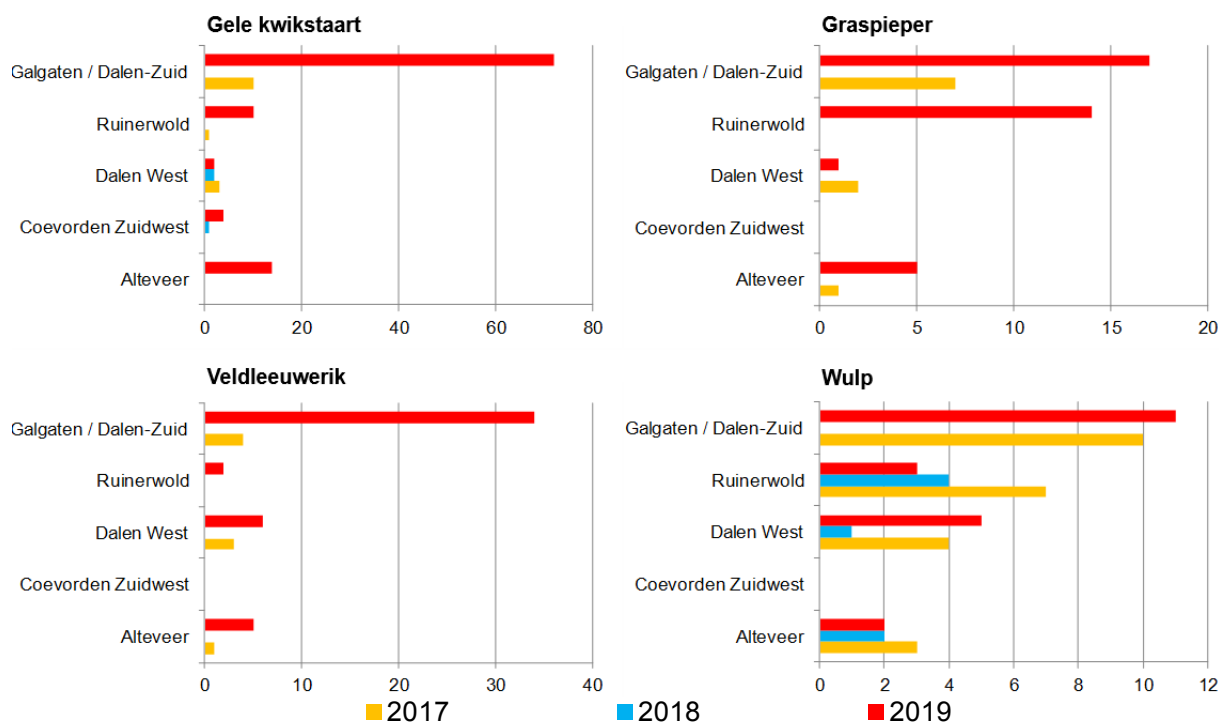
Typische weidevogels scoren de hoogste dichtheden in 'open grasland'. Toch worden ook buiten de open graslandgebieden opvallende dichtheden aan kieviten aangetroffen (en lokaal wulpen). Weidevogelbeheer is voor deze soorten niet strikt voorbehouden aan gebieden met open grasland.

Monitoringresultaten – ontwikkeling in aantallen vogels

Op verschillende manieren is gekeken naar de ontwikkeling in aantallen akker- en weidevogels. Er is voor deze evaluatie uitsluitend gewerkt met de digitale gegevens. Hierna volgen resultaten van de bruikbare gegevens voor de gebieden.

Ontwikkeling aantallen weidevogels.

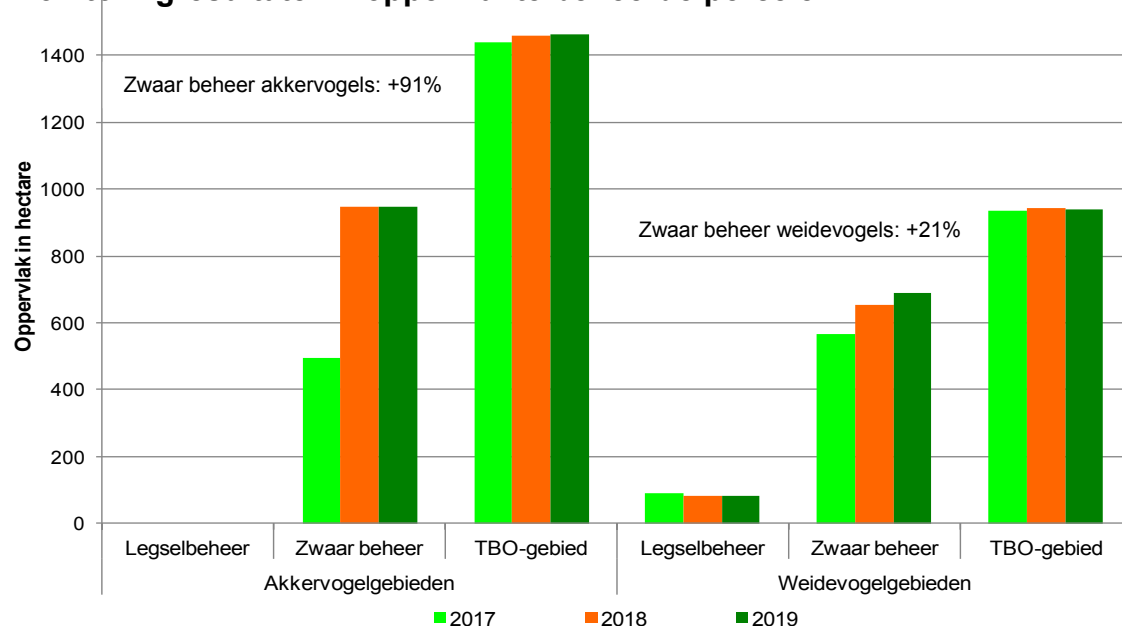
Ontwikkeling aantallen akkervogels.

Conclusie over aantallen vogels

Bij akkervogels lijkt de trend in de gebieden een opwaartse te zijn. Daarbij zijn in 2019 mogelijk de gunstige telomstandigheden van invloed geweest. Het aantal weidevogels vertoont een sterk wisselende trend. Grutto en scholekster laten een dalende trend zien. De Kievit en de tureluur laten oplopende aantallen zien. Het effect van de maatregelen uit het PvA is klein, vanwege het bescheiden areaal aan beheer.

➔ *Het Ermberaad concludeert dat op hoofdlijnen de trend voor akkervogels in Drenthe gedurende de looptijd van het PvA positief lijkt, terwijl de trend voor weidevogels sterk wisselt per soort.*

Monitoringresultaten – oppervlakte beheerde percelen

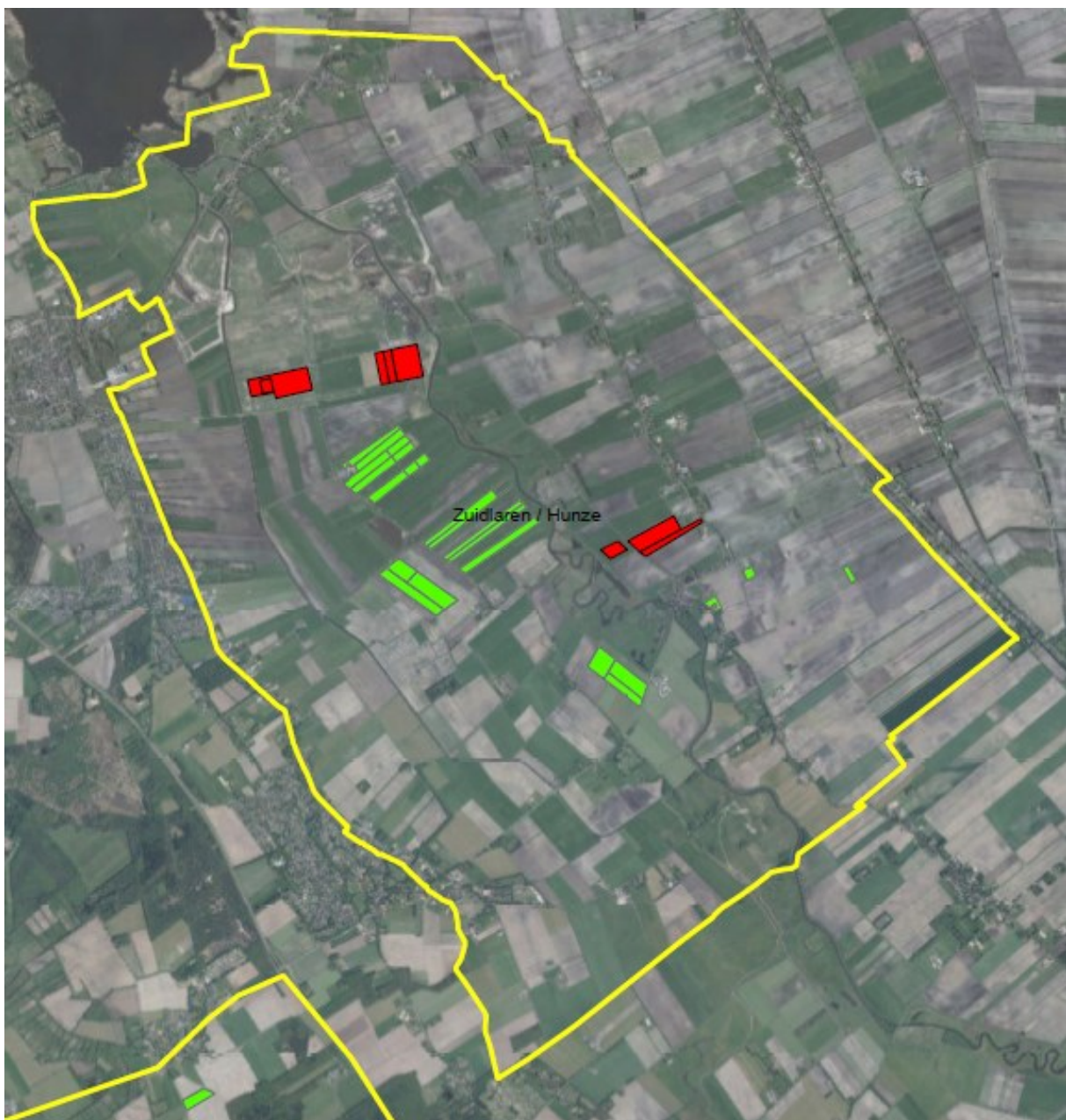

Ontwikkeling oppervlaktebeheer.

Het areaal aan voor akkervogels zwaar beheerde oppervlakte is tijdens de looptijd van het PvA met 91% is gegroeid. Bij 'zwaar beheer' gaat het om biotoopverbetering op agrarische grond. Het areaal aan ten bate van weidevogels beheerde oppervlakte is tijdens de looptijd van het PvA met 21% gegroeid. Ook hier gaat het om biotoopverbetering op agrarische grond.

AND heeft heel gericht ingezet op uitbreiding van ANLb-hectares in de vier kansrijke akkervogelgebieden. Lokaal vond afstemming plaats met aangrenzende TBO's, gemeenten en waterschappen.

De totale groei aan beheer betreft een toename met 450 ha in de akkervogelgebieden en 120 ha in de weidevogelgebieden. 70 ha daarvan is gefinancierd met middelen uit het PvA.

De ligging van het beheerd gebied in het kansrijk gebied De Hunze (flexibele pot: in rood, ANLb gebied: in groen).

Conclusie over oppervlakte beheerde gronden

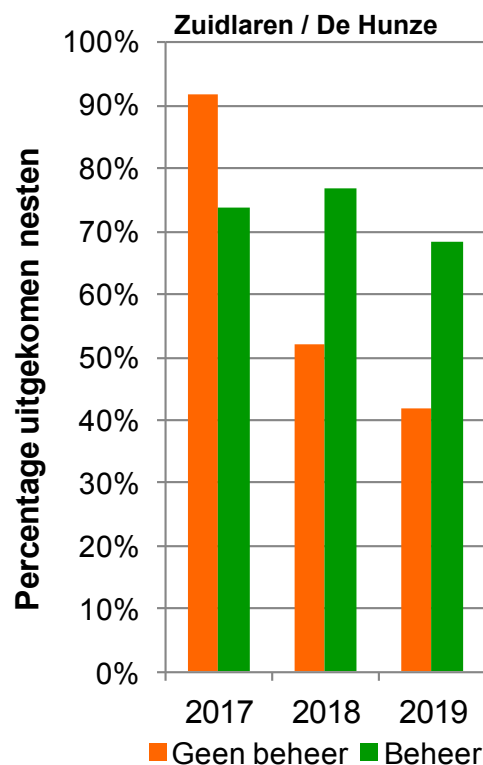
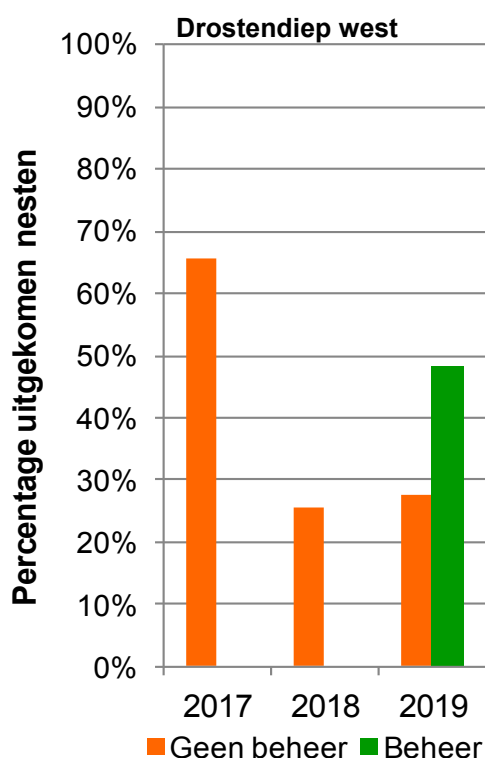
Het areaal aan beheerde gronden is gedurende de looptijd voor het PvA toegenomen, met name op agrarische gronden en voor akkervogels. Voor zowel akker- als weidevogels geldt dat het totale areaal aan beheerde gronden nog een beperkt deel betreft van de als kansrijk aangewezen gebieden.

Bij akkervogels beloopt het percentage aan beheerd gebied tussen de 4 en 11% van het totale areaal aan kansrijke gebieden. Bij weidevogels wordt 2 tot 6.5% van de als kansrijk aangewezen gebieden beheerd. Overigens is dit mogelijk een onderschatting, maar zonder consequenties voor onze conclusies. De beheerde percelen liggen versnipperd binnen de kansrijke gebieden.

→ *Het Ermberaad concludeert dat de uitvoering van het PvA in de meeste gebieden te kleinschalig was om een wezenlijk effect op de populatieontwikkeling van akker- en weidevogels te hebben. Alleen het gebied Drentsche Aa / Eexterveld benadert het areaal beheer dat minimaal nodig is.*

Monitoringresultaten – nestsucces kievit

Voor de evaluatie is uitsluitend met digitaal beschikbare gegevens gewerkt. Daardoor was een beperkte hoeveelheid van het aangeleverde materiaal bruikbaar. Met name in het gebied Zuidlaren / De Hunze zijn voor het tweede en derde jaar van het PvA bruikbare gegevens over het nestsucces van de kievit opgeleverd. Hiermee is berekend wat het verschil is in uitkomstpercentage van de nesten op beheerde percelen en op onbeheerde percelen. De berekeningen laten zien, dat beheer inderdaad lijkt bij te dragen aan het broedsucces.

Conclusie over bijdrage van beheer

De percentages duiden erop dat het PvA op het vlak van het broedsucces wel degelijk positieve effecten heeft op de populatie van de doelsoorten.

De effecten van predatiebeheer worden in de volgende fase geanalyseerd.

➔ *Het Ermberaad concludeert dat het beheer vanuit het PvA inderdaad lijkt bij te dragen aan het broedsucces.*

Monitoringresultaten – deelname agrariërs, grondeigenaren en vrijwilligers

Voor het boeken van resultaten leunen we op betrokkenheid van vrijwilligers, grondeigenaren en boeren. We staan stil bij de inzet die zij hebben geleverd.

Inzet voor weidevogels

Wulp.

Weidevogelbeheer door vrijwilligers vond ook voor de komst van het PvA al plaats. De bestaande inzet betreft binnen pilotgebieden 67 vrijwilligers en circa 150 boeren (waarvan in 2019 13 met een contract)². De *extra* inspanningen van deelnemers voor maatregelen uit het PvA in de pilotgebieden zijn door LBD, als maatregelenmakelaar weidevogels, op uren gezet:

<i>onderdeel PvA</i>	<i>extra uren in 2017</i>	<i>extra uren in 2018</i>	<i>extra uren in 2019</i>
weidevogelbeheer	552	588	660
gebiedsbijeenkomsten	80	40	128
Ermberaad	42	42	63
jacht	1.800	1.800	1.800
monitoring	96	108	108
<i>aantal extra uren</i>	2.570	2.578	2.759

² Overigens zijn buiten de pilotgebieden op beperkte schaal ook lokale initiatieven van groepen en boeren ondersteund.

Er is bovendien veel werk en inzet door agrariërs geleverd om maatregelen in het kader van de landelijke subsidieaanvraag Niet Productieve Investerings (verder: NPI) in kaart te brengen. Deze zijn vooral gericht op optimalisatie van bestaande maatregelen en aanleg van nieuwe plas-dras.

Inzet voor akkervogels

Gele kwikstaart.

Het aantal deelnemers voor maatregelen uit het PvA is door AND, in haar rol van maatregelenmakelaar akkervogels, in kaart gebracht.

<i>aantal deelnemers / kansrijk gebied</i>	agrarisch nat. beh. 2017	aanplant struweel 2017	agrarisch nat. beh. 2018	aanplant struweel 2018	agrarisch nat. beh. 2019	aanplant struweel 2019
Drentsche Aa / Eexterveld	3		3	1	4	2
Veenkoloniën / Odoorn-Westdorp	21		43		64	7
De Broekstreek	13		17		19	6
Langeloo-Zeijen-Huis ter Heide	6		6		9	
<i>aantallen deelnemers</i>	43	0	69	1	96	15

Waar vanuit AND in 2017 75 mensen meewerkten aan uitvoering van maatregelen uit het PvA, betreft het over het jaar 2019 ruim 150 agrariërs en vrijwilligers. Daarnaast hebben diverse agrariërs werk en inzet geleverd op biotoopverbetering en zijn informatieborden geplaatst. Opgemerkt moet daarbij worden dat agrarisch natuurbeheer in de ANLb-gebieden (zie kaart in 2. Essentie van het Plan van Aanpak) ook zonder het PvA plaatsvindt.

➔ *Het Ermberaad ziet dat de bijdragen van vrijwilligers, grondeigenaren en boeren toenemen en belangrijk hebben bijgedragen aan het bereiken van de doelen van het PvA.*

Monitoringresultaten – vervolg

Bureau Altenburg & Wymenga doet nog verdiepende analyses met de beschikbare data. Dit betreft onder andere gegevens die door de vrijwilligers zijn verzameld maar niet digitaal beschikbaar zijn. Die resultaten komen eind 2019 beschikbaar.

Het bureau gaat in haar verdiepende analyse in ieder geval kijken naar aspecten van predatie (de bemachtigde vossen in kansrijke gebieden, de frequentie van het voorkomen van vossen op cameravallen) en analyseert samen met het Kenniscentrum akkervogels de MAS-gegevens de professionele tellingen in de gebieden verder. De resultaten zijn bruikbaar voor het vervolg op het PvA.

6. EVALUATIE – TROTS

... op het vele werk dat wordt verzet

In onze ijver om betere resultaten te behalen, gaan we vaak voorbij aan alles wat goed gaat. Uit de in de inleiding van dit document opgenomen opsomming blijkt echter al dat er ontzettend veel werk is en wordt verzet. Vrijwilligers doen dit onbetaald en in vrije tijd, uit liefde voor de vogels. Organisaties als Landschapsbeheer Drenthe en Agrarische Natuur Drenthe, maar ook veel deelnemers uit het Ermberaad, boeren en grondeigenaren staken uit betrokkenheid eigen uren in de uitvoering van het PVA.

Veel inzet is gepleegd om de akker- en weidevogelbescherming van een openstelling vanuit extra Europese middelen (NPI subsidie) te laten profiteren. Diverse onderdelen zijn toegekend, zoals verplaatsbare rasters, drone, keverbanken, aanplant struweel, nestkasten en plas-dras-pompen. In de pilot nieuw toekomstig landbouwbeleid is in 2019 Vogelvriendelijke graan ('breder zaaien') gerealiseerd. De vraag uit het veld om iets voor akker- en weidevogels te kunnen doen, bleek daarbij groter dan de beschikbare middelen. Met de middelen die konden worden toegekend, werden extra maatregelen voor akker- en weidevogelbeheer genomen.

Aanleg van een 'keverbank'

Uitleg over de 'keverbank'

... op elke akker- en weidevogel in Drenthe

In het Ermberaad zijn we het erover eens dat biotoopverbetering essentieel is voor het broedsucces. Jaarlijks worden mede daardoor in de kansrijke akker- en weidevogelgebieden vogels gespot en elke gespotte akker- en weidevogel wakkert het enthousiasme onder vrijwilligers en boeren aan. Bestrijding en voorkoming van predatie kan helpen bij de kans dat de uit hun ei gekropen vogeltjes ook vliegvlug geraken. Naar de daarvoor bepalende factoren is bij de wulp onderzoek gedaan.

... op de samenwerking in het Ermberaad

We zijn ook trots op de samenwerking in het Ermberaad. Het Ermberaad bestaat uit partijen van diverse pluimage, met deels tegengestelde overtuigingen en belangen. Het Ermberaad is een katalysator voor uitwisseling van standpunten gebleken. Het leidt er langzaam maar zeker toe dat partijen elkaar ook op gebiedsniveau steeds beter weten te vinden. Zo hebben de wildbeheereenheden in een aantal gebieden van terreinbeheerders toestemming gekregen om de vos met lichtbakken te bejagen.

Waar zijn we nog meer trots op?

- ➔ *De door IVN ontwikkelde lespakketten akker- en weidevogels zijn super³.*
- ➔ *De veldexcursies vanuit het Ermberaad smaken naar meer.*
- ➔ *Het Ermberaad is blij met haar onafhankelijke voorzitter, de heer Bennema.*

Grutto.

³ De lespakketten akker- en/of weidevogels zijn sinds het schooljaar 2016-2017 aan 173 scholen in Drenthe verstrekt.

7. EVALUATIE – TERUGKERENDE DISCUSSIEPUNTEN

Een aantal onderwerpen blijft in het Ermberaad gevoelig liggen. Om in de toekomst effectiever te kunnen acteren, is het nodig om op in elk geval twee van deze punten stappen te zetten.

1. Akker- en weidevogels

Landelijk gezien is Drenthe belangrijker voor akkervogels dan voor weidevogels. In de eindevaluatie rees de vraag of er om die reden voorrang verleend zou moeten worden aan akkervogels boven weidevogels. Vanuit het stelsel van de ANLb, waaruit de provincie Europese cofinanciering put, gelden landelijke criteria voor de keuze van de leefgebieden voor open akker en open grasland. De mogelijkheid tot het kunnen (ver)leggen van accenten voor akker- en weidevogels kan slechts gedeeltelijk door de provincie Drenthe worden bepaald. Er hangen dus financiële consequenties aan deze discussie.

Het Ermberaad is blij met alle beschermende activiteiten ten bate van boerenlandvogels. Tegelijk zijn wij ons ervan bewust dat de beheerinspanningen niet in heel Drenthe kunnen plaatsvinden. Door de beschikbare middelen geconcentreerd in de betere gebieden in te zetten krijgen de boerenlandvogels de meeste kansen. We willen het verschil maken door ons te richten op de voor Drenthe belangrijke soorten.

➔ *Het Ermberaad adviseert om in de aanloop naar een nieuw Uitvoeringsplan de discussie over akker- en weidevogels te richten op Drentse doelsoorten.*

2. Predatiebeheer

De voor- en tegenstanders van predatiebeheer zijn in het Ermberaad naar elkaar toegegroeid. Alle partijen beseffen dat zowel biotoopverbetering als predatiebeheer bij kunnen dragen aan het herstel van populaties. Predatiebeheer en biotoopverbetering kunnen gezien worden als volumeknoppen; het zijn geen on/off processen. Omdat partijen elkaar op dat vlak steeds beter verstaan, kunnen de maatregelen en uitvoering in het veld beter verlopen. Mei 2019 is een wrap-up onderzoek met de laatste stand van de wetenschap over predatiebeheer in Drenthe opgeleverd. Met de verzamelde inzichten gaat het Ermberaad aan de slag om op dit punt verdere consensus te bereiken.

➔ *Het Ermberaad adviseert om in een nieuw Uitvoeringsplan de resultaten van de discussie over predatiebeheer en biotoopverbetering mee te nemen.*

8. EVALUATIE – WAT KAN BETER?

In de eindevaluatie zijn veel zaken naar voren gekomen die verbeterd kunnen worden. In de gesprekken met Martha Buitenkamp hebben deelnemers tal van verbeterpunten aangedragen. Het rapport van Altenburg & Wymenga over de monitoring is kritisch te noemen, maar bevat tegelijkertijd veel aanknopingspunten voor een verbeterde opzet van toekomstige monitoring. We zetten de belangrijkste verbeterpunten op een rij.

1. Maak de inzet op akker- en weidevogelbescherming structureel

‘Samen groeien naar een totaalaanpak’, lieten de partijen destijds als ondertitel voor het PvA optekenen. Na drie jaar kunnen we zeggen dat we een aardig eind op weg zijn. We kunnen elkaar als partijen in het Ermberaad steeds beter vinden en ook de samenwerking in gebieden krijgt steeds meer gestalte. Om deze winst te behouden, is het nodig om de aanpak voort te zetten. Langjarig en dus met structurele financiering en met blijvende betrokkenheid van boeren, grondeigenaren en vrijwilligers, want dan loont het voor alle betrokken partijen het meest om in de samenwerking te blijven investeren.

➔ *Het Ermberaad adviseert om de inzet op akker- en weidevogelbescherming structureel te maken.*

2. Schaal de akker- en weidevogelbescherming op

Met dit PvA alleen gaan we de akker- en weidevogels in Drenthe niet redden, beseften de partijen uit het Ermberaad zich bij het van start gaan van het PvA. Dit blijkt ook uit de eerste monitoringresultaten (zie ook ‘5. Trends voor akker- en weidevogels in Drenthe’). Om echt een verschil te kunnen maken voor de Drentse akker- en weidevogels, is het nodig om de aanpak te versterken. Dit is de ambitie van het Ermberaad. Het rapport ‘Scenariostudie Akkervogels - ecologische baten en financiële kosten van scenario’s voor intensiever akkervogelbeheer’ geeft inzicht in de ondergrens aan beheer areaal.

Het Ermberaad wil meer doen in de kansrijke gebieden en meer ruimte creëren om ook buiten de kansrijke gebieden initiatieven vanuit het veld te ondersteunen. Het is de moeite waard om te onderzoeken of de leefgebieden voor de kievit en de wulp kunnen worden uitgebreid. Dat gebeurt bij voorkeur binnen de systematiek en het budget vanuit het Subsidiestelsel Natuur en Landschap.

Verder verdient het aanbeveling om te kijken welke ‘synergie-effecten’ er te bereiken zijn met o.a. de provinciale programma’s Natuurlijk Platteland, Boer-Burger-Biodiversiteit (natuurinclusieve landbouw) en Toekomstgerichte landbouw, alsmede met het Deltaplan voor Biodiversiteitsherstel en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Het blijft daarbij nodig om de middelen zodanig in te zetten dat die het meest bijdragen aan de doelsoorten.

➔ *Het Ermberaad adviseert om, met dit in gedachten, extra middelen voor akker- en weidevogelbescherming vrij te maken en daarbij te blijven prioriteren.*

3. Richt coördinatie van de akker- en weidevogelbescherming onafhankelijk in

Gedurende de looptijd van het PvA hebben we gezien dat medewerkers van provincie en de maatregelenmakelaar, ingevuld vanuit AND en LBD, naast hun rol bij het uitvoeren van het PvA ook andere rollen vervulden, over productplannen, ANLb en vrijwillig weidevogelbeheer. Vanuit het PvA diende de maatregelenmakelaar ook een provinciale rol te vervullen. Partijen hebben te maken met een achterban met eigen wensen. De partijen werden niet altijd als onafhankelijk gezien. Dit kwam (het beeld van) een zuivere uitvoering van het PvA niet ten goede.

- ➔ *Het Ermberaad adviseert om de (regie op de) uitvoering van de akker- en weidevogelbescherming zo te organiseren dat rollen niet door elkaar lopen.*

4. Samenwerking en deelname in gebieden moet verbeteren

Op gebiedsniveau is veel winst te halen. 'Er moet krachtig worden ingezet op samenwerking bij de uitvoering / uitvoerders in de gebieden', wordt in de evaluatie van Martha Buitenkamp duidelijk geconcludeerd. Blijkens haar evaluatie zou dit niet de gebiedsmakelaar zijn, maar een onafhankelijk gebiedscoördinator. De opgave is meer grondeigenaren te laten meedoen en de partijen uit het Ermberaad beter te laten samenwerken. Ook kunnen de gebiedsplannen verbeterd worden c.q. meer diepgang krijgen. Dat kan helpen bij de afstemming en rolverdeling. Ook is meer aandacht nodig voor vrijwilligers en het belang ervan. Jaarlijks kan in elk gebied een gemeenschappelijk aftrapmoment voor de vogelbescherming worden gehouden.

- ➔ *Het Ermberaad adviseert om voor kansrijke gebieden een gebiedscoördinator te benoemen en deze met partijen uit die gebieden de bestaande gebiedsplannen te laten verbeteren. De gebiedscoördinator gaat ook met partijen in het veld in gesprek om te kijken hoe zij beter kunnen worden ondersteund bij hun werk.*

Vrijwilligers controleren de percelen waar boeren de grond gaan bewerken op nesten.

5. Verhelder rol en positie van het Ermberaad

Het Ermberaad vormt het hart van de samenwerking tussen partijen in het PvA. Onduidelijkheid bestaat er echter over de rol van het overleg. Gaat het om beleid, beheer of uitvoering? Is de rol van het Ermberaad informatie uitwisselen, platform, geldverdelers, onderhandelingstafel, klankbord, advies, besluit? Helderheid hierover is er nu niet. Het Ermberaad functioneert daarnaast los van andere overlegvormen tussen partijen en provincie. Dit komt de aansluiting op andere beleidsterreinen niet ten goede. Het lijkt bovendien verstandig om de lijn vanuit het Ermberaad naar het bestuur te versterken. Opties zijn onder andere om het Ermberaad als subcommissie onder de provinciale Commissie Landelijk Gebied te positioneren en om het Ermberaad een eigen ‘werkplek’ te geven.

- ➔ *Het Ermberaad adviseert om de rol en positie van haar overleg uit te schrijven. Betrek hierbij ook de wens van enkele leden om het Ermberaad zelfstandiger van de provincie te laten functioneren.*

Wintervoedselveldje voor akkervogels.

6. Verwacht niet te veel van private financiering van de ‘flexibele pot’

We moeten constateren dat het gedurende de looptijd van het PvA van drie jaar te weinig gelukt is om extra middelen te genereren voor de flexibele pot. Alleen overheden (provincie, gemeenten en waterschap) bleken bereid om een bijdrage aan de flexibele pot te leveren. Daar wil het Ermberaad op blijven inzetten, al heeft dit belangrijke beperkingen in verband met de staatssteun aspecten. Van bijdragen door private partijen is geen sprake geweest, al zijn wel pogingen ondernomen. Ons idee is dat deze partijen, zoals Rabobank en FrieslandCampina, liever geld in eigen biodiversiteitsprogramma's steken.

- ➔ *Het Ermberaad adviseert om voor de flexibele pot niet meer uit te gaan van bijdragen door externe private partijen. Wel blijven we inhoudelijke verbinding met deze partijen zoeken.*

7. Professionaliseer de monitoring

Uit de monitoringresultaten kunnen we nu nog niet opmaken welk effect het PvA op de aantallen akker- en weidevogels in Drenthe heeft. Dat vereist langjarige en eenduidige gegevensverzameling. Hiervoor is in het PvA een hoge standaard gesteld, waarbij een belangrijke rol is toegekend aan vrijwilligers. De inzet van vrijwilligers bij monitoring heeft onvoldoende bruikbare gegevens opgeleverd. De rapportage van Altenburg & Wymenga biedt handvatten om uitvoering en effectiviteit van monitoringwerkzaamheden te verbeteren.

- ➔ *Het Ermberaad adviseert om nogmaals te kijken naar het ambitieniveau voor monitoring van het akker- en weidevogelbeleid. Het Ermberaad wil daarbij de monitoring op basis hiervan, indachtig de adviezen van Altenburg & Wymenga, professionaliseren. Het hiervoor beschikbare budget speelt daarbij een rol.*

8. Het Ermberaad wil meer uit zichzelf halen

Het Ermberaad denkt dat het nog meer uit haar zelf kan halen. De onderlinge tegenstellingen zijn nog niet op alle punten overbrugd. Nu is dat geen doel op zich, maar op een aantal onderwerpen zou het wel helpen als partijen nader tot elkaar komen (zie ook onder 'Evaluatie – Terugkerende discussiepunten'). Wanneer het even spannend wordt, doen partijen soms een beroep op hun aan het PvA toegevoegde 'addenda' (voorbehouden). Dat helpt niet om een stap voorwaarts te zetten. Het doel is om van elkaar te leren. De (mentale) ruimte voor kennis / leren bij de partners moet daarvoor groter worden bij de partners.

- ➔ *Het Ermberaad adviseert om aan het bevorderen van een open dialoog bij het opstellen van een nieuw Uitvoeringsplan expliciete aandacht te besteden.*

Verdere aanbevelingen:

- ➔ *Breng het aanvragen van de ontheffingen voor de Wet natuurbescherming vanuit het Ermberaad voor jacht op vossen met lichtbakken onder bij de Faunabeheereenheid (FBE).*
- ➔ *Overweeg vanuit de toekomstige rol van het Ermberaad om de samenstelling van het Ermberaad aan te passen.*
- ➔ *Werk vanuit het Ermberaad in de nieuwe rol met een jaarplan en jaarrapportages.*
- ➔ *Zorg ervoor dat de in het Ermberaad gemaakte afspraken bij de deelnemende organisaties intern goed worden teruggekoppeld en opgepakt.*
- ➔ *Het Ermberaad wil haar werkzaamheden nog meer uitdragen naar een breed publiek.*

9. VERVOLG

Alles overziend komen we als Ermberaad tot de conclusie dat we onze samenwerking ten bate van boerenlandvogels in Drenthe willen voortzetten. Het gezamenlijke doel is de moeite waard om voor te knokken, de betrokkenheid en inzet van boeren, grondeigenaren en vrijwilligers is enorm en het draagvlak onder brede lagen van de bevolking is groot. We willen daartoe conform de hierboven gestelde aanbevelingen in het Ermberaad werken aan een nieuw Uitvoeringsplan akker- en weidevogels Drenthe.

De uit de eindevaluatie naar voren gekomen aanbevelingen behoeven een nadere uitwerking. Sommige voorstellen zijn zelfs alleen nog ons Ermberaad van 5 november 2019 besproken. Het nieuwe Uitvoeringsplan moet, wat ons betreft, vanuit het Ermberaad worden samengesteld en geschreven. De leden zullen hiermee in werkgroepjes aan de slag gaan. Medio 2020 moet het gereed zijn, zodat het kan worden voorgelegd aan de provincie en we het veldseizoen 2021 in de nieuwe opzet kunnen starten. De werkzaamheden aan akker- en weidevogelbescherming kunnen dan in 2020 nog gebeuren conform het PvA.

De leden van het Ermberaad, en de vele mensen waarvan zij voor de uitvoering haar plannen afhankelijk is, zien ernaar uit om met een nieuw plan nog meer en nog betere resultaten te laten zien. Dit opdat het Drentse boerenland zich verder vult met karakteristieke boerenlandvogels, waaronder veldleeuwerik, kievit, scholekster, gele kwikstaart, patrijs, geelgors, grutto en wulp!

Het Ermberaad.

BRONMATERIAAL

- ✓ Akker- en weidevogels in Drenthe, Plan van Aanpak 2017-2019 - 'Samen groeien naar een totaal aanpak'.
- ✓ Voortgangsrapportages van het Ermberaad over uitvoering van het PvA over de jaren 2017, 2018 en 2019.
- ✓ Tussenrapportage bureau Altenburg & Wymenga – 'Evaluatie monitoring Plan van Aanpak Akker- en weidevogels Drenthe. Bouwsteen voor toekomstige monitoring Plan van Aanpak Akker- en Weidevogels'.
- ✓ Presentatie bureau Altenburg & Wymenga in Ermberaad van 5 november 2019 over tussentijdse resultaten analyse monitoringgegevens.
- ✓ Overzicht MAS Resultaten Drenthe 2011-2019 van Kenniscentrum Akkervogels.
- ✓ Rapport bureau Anantis – 'Evaluatie PvA Akker- en Weidevogels'.

